

دستور العمل طبقه بندی موسسات حسابرسی و اشخاص موضوع ماده ۱۰ دستور العمل

موسسات حسابرسی معتمد سازمان بورس و اوراق بهادار

مصوب جلسه ۱۳۹۱/۱۱/۲۸ و اصلاحیه های مورخ ۱۳۹۵/۰۹/۰۲، ۱۳۹۸/۱۱/۳۰ و ۱۳۹۹/۰۵/۱۵ هیأت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار

سازمان بورس و اوراق بهادار
SECURITIES & EXCHANGE ORGANIZATION

دستورالعمل طبقه‌بندی موسسات حسابرسی و اشخاص موضوع ماده ۱۰ دستورالعمل موسسات

حسابرسی معتمد سازمان بورس و اوراق بهادار

مصوب جلسه ۱۳۹۱/۱۱/۲۸ و اصلاحیه‌های مورخ ۱۳۹۵/۰۹/۰۲، ۱۳۹۸/۱۱/۳۰ و ۱۳۹۹/۰۵/۱۵ هیأت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار

در راستای حمایت از حقوق سرمایه‌گذاران و ساماندهی و توسعه بازار شفاف و منصفانه اوراق بهادار و در اجرای تبصره ۳ ماده ۱۰ دستورالعمل مؤسسات حسابرسی معتمد سازمان بورس و اوراق بهادار (مصوب جلسه ۱۳۸۶/۰۵/۰۸ شورای عالی بورس و اوراق بهادار و اصلاحیه‌های بعدی آن)، این دستورالعمل در تاریخ ۱۳۹۱/۱۱/۲۸ به تصویب هیأت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار رسیده و در تاریخ‌های ۱۳۹۵/۰۹/۰۲، ۱۳۹۸/۱۱/۳۰ و ۱۳۹۹/۰۵/۱۵ اصلاح شد.

ماده ۱- اصطلاحات و واژه‌های تعریف شده در ماده‌ی (۱) قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب آذرماه سال ۱۳۸۴، به همان مفاهیم در این دستورالعمل به کار رفته‌اند. واژه‌های دیگر در این دستورالعمل، دارای معانی زیر می‌باشند: **جامعه:** جامعه حسابداران رسمی ایران است که به موجب ماده واحده قانون استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران ذیصلاح به عنوان حسابدار رسمی مصوب ۱۳۷۲ مجلس شورای اسلامی تشکیل گردیده است که از این پس به اختصار "جامعه" نامیده می‌شود.

مؤسسه حسابرسی معتمد: مؤسسه حسابرسی معتمد سازمان است که بر اساس ضوابط دستورالعمل موسسات حسابرسی معتمد سازمان بورس و اوراق بهادار مورد پذیرش قرار گرفته و در فهرست موسسات حسابرسی معتمد سازمان درج شده است.

دستورالعمل موسسات حسابرسی معتمد: دستورالعمل مؤسسات حسابرسی معتمد سازمان بورس و اوراق بهادار (مصوب جلسه ۱۳۸۶/۰۵/۰۸ شورای عالی بورس و اوراق بهادار و اصلاحیه‌های بعدی آن) می‌باشد.

ماده ۲- سازمان، هر سال یکبار موسسات حسابرسی معتمد سازمان بورس و اوراق بهادار را براساس اطلاعات یکسال اخیر منتهی به تاریخ آخرین پرسشنامه ارسالی و مطابق با معیارهای مندرج در جدول زیر، ارزیابی و طبقه‌بندی نموده و نتایج آن را به عموم اعلام می‌نماید.

معیارهای طبقه‌بندی موسسات حسابرسی معتمد

ردیف	شرح معیار	حداکثر امتیاز
الف - معیارهای عادی		
۱	معیارهای ارزیابی شرکا	۲۰۰
۲	معیارهای ارزیابی کارکنان مؤسسه	۲۸۰
۳	معیارهای ارزیابی ساختار و سازمان مؤسسه	۲۲۰
۴	معیارهای ارزیابی تنوع ارائه خدمات، اطلاع‌رسانی و موقعیت در بازار حرفه‌ای	۱۰۰
۵	معیارهای ارزیابی کیفیت خدمات	۲۰۰
جمع امتیازات عادی		
ب - معیارهای تخلفاتی		
۶	سوابق تخلفاتی مؤسسه (طی ۲ سال اخیر)	-۱۰۰
۷	سوابق تخلفاتی شریک مؤسسه (طی ۲ سال اخیر)	-۱۰۰
جمع امتیازات تخلفاتی		
		-۲۰۰

تبصره ۱: معیارهای تفصیلی امتیازدهی در پیوست این دستورالعمل درج گردیده است.

تبصره ۲: امتیاز نهایی هر مؤسسه حسابرسی معتمد از حاصل جمع امتیازهای عادی و تخلفاتی حاصل می‌شود. شایان ذکر است که امتیازهای تخلفاتی در محاسبه امتیاز نهایی دارای نمره "منفی" می‌باشد.

تبصره ۳: در صورتی که به دلیل وقوع تخلفات یا سایر شرایط، تغییر طبقه مؤسسه‌ای طی سال ضرورت یابد، سازمان می‌تواند نسبت به انجام این امر اقدام نماید.

ماده ۳- جمع امتیازات موسسه حسابرسی معتمد بر اساس معیارهای موضوع ماده ۲ این دستورالعمل، مبنای تعیین طبقه موسسه حسابرسی معتمد است. موسسات حسابرسی معتمد به ترتیب بیشترین امتیاز، در چهار طبقه "اول"، "دوم"، "سوم" و "چهارم" قرار می‌گیرند. حد نصاب امتیاز لازم برای هر طبقه به شرح جدول زیر است:

امتیازات مبنای طبقه‌بندی

طبقه	امتیاز هر طبقه
اول	حداقل ۷۰۰ امتیاز و ۷۰ درصد امتیاز بخش کارکنان و شرکا
دوم	حداقل ۶۰۰ امتیاز و ۶۰ درصد امتیاز بخش کارکنان و شرکا
سوم	حداقل ۵۰۰ امتیاز و ۵۰ درصد امتیاز بخش کارکنان و شرکا
چهارم	کمتر از ۵۰۰ امتیاز یا کمتر از ۵۰ درصد امتیاز بخش کارکنان و شرکا

ماده ۴- در صورتیکه موسسه حسابرسی معتمد به هر دلیل از قبیل عدم ارائه اطلاعات، اسناد و مدارک، امکان ارزیابی را فراهم نیاورد، در طبقه "چهارم" طبقه‌بندی می‌گردد.

ماده ۵- کلیه اشخاص حقوقی مشمول ماده ۱۰ دستورالعمل مؤسسات حسابرسی معتمد، بر اساس معیارهای زیر، به چهار طبقه "اول"، "دوم"، "سوم" و "چهارم" طبقه‌بندی می‌شوند.

معیارهای طبقه‌بندی اشخاص حقوقی مشمول ماده ۱۰ دستورالعمل مؤسسات حسابرسی معتمد

طبقه	معیارها و حد نصاب لازم برای هر طبقه
اول	میانگین جمع دارایی‌ها و درآمد فروش: مساوی یا بیشتر از ۷۵۰۰۰۰ ریال ارزش بازار: مساوی یا بیشتر از ۱۵۰۰۰۰۰ ریال
دوم	میانگین جمع دارایی‌ها و درآمد فروش: مساوی یا بیشتر از ۳۰۰۰۰۰ و کمتر از ۷۵۰۰۰۰ ریال ارزش بازار: مساوی یا بیشتر از ۶۰۰۰۰۰ و کمتر از ۱۵۰۰۰۰۰ ریال
سوم	میانگین جمع دارایی‌ها و درآمد فروش: مساوی یا بیشتر از ۷۵۰۰ و کمتر از ۳۰۰۰۰۰ ریال ارزش بازار: مساوی یا بیشتر از ۱۵۰۰۰۰ و کمتر از ۶۰۰۰۰۰ ریال
چهارم	میانگین جمع دارایی‌ها و درآمد فروش: کمتر از ۷۵۰۰ ریال ارزش بازار: کمتر از ۱۵۰۰۰۰ ریال

تبصره ۱: تعیین طبقه شخص حقوقی مشمول ماده ۱۰ دستورالعمل مؤسسات حسابرسی معتمد، بر اساس اطلاعات تاریخ ترازنامه و طبق آخرین صورتهای مالی سالانه حسابرسی شده، صورت می‌گیرد.

تبصره ۲: در صورتی که شخص حقوقی مشمول ماده ۱۰ دستورالعمل مؤسسات حسابرسی معتمد، بر اساس معیارهای "میانگین جمع دارایی‌ها و درآمد فروش" و "ارزش بازار" طبق جدول فوق، حائز شرایط طبقات متفاوتی شود، "بالاترین طبقه"، ملاک طبقه‌بندی شخص حقوقی مشمول ماده ۱۰ دستورالعمل مؤسسات حسابرسی معتمد قرار خواهد گرفت.

تبصره ۳: در مورد اشخاص حقوقی مشمول ماده ۱۰ دستورالعمل مؤسسات حسابرسی معتمد که موظف به تهیه صورتهای مالی تلفیقی می‌باشند، محاسبه معیار "میانگین دارایی‌ها و درآمد فروش" براساس آخرین صورتهای مالی سالانه حسابرسی شده تلفیقی صورت می‌گیرد.

ماده ۶- کلیه اشخاص حقوقی مشمول ماده ۱۰ دستورالعمل مؤسسات حسابرسی معتمد مکلف هستند با توجه به طبقه خود که بر حسب معیارهای ذکر شده در ماده ۵ تعیین می‌شود، حسابرس مستقل و بازرس قانونی خود را از میان مؤسسات حسابرسی معتمد که در همان طبقه یا طبقات بالاتر قرار دارند، انتخاب نمایند.

تبصره: هیئت مدیره سازمان می‌تواند حسب ضرورت، شخص یا گروهی از اشخاص تحت نظارت را ملزم نماید که صرفنظر از اندازه و طبقه آنها، حسابرس مستقل و بازرس قانونی خود را از مؤسسات حسابرسی معتمد طبقه اول و یا دوم انتخاب نمایند.

ماده ۷- مؤسسات حسابرسی معتمد مکلف هستند بر اساس طبقه موسسه، در صورت برخورداری از توانایی لازم متناسب با اندازه اشخاص حقوقی مشمول ماده ۱۰ دستورالعمل مؤسسات حسابرسی معتمد، و با رعایت سقف خدمات مجاز موضوع

«آیین‌نامه سقف مجاز ارائه خدمات تخصصی و حرفه‌ای توسط اعضای جامعه حسابداران رسمی ایران» و مقررات ذیربط، اقدام به پذیرش کار حسابرسی نمایند. موسسه حسابرسی معتمد نمی‌تواند به اشخاص حقوقی مشمول ماده ۱۰ دستورالعمل مؤسسات حسابرسی معتمد که در طبقه‌ای بالاتر از طبقه موسسه قرار دارند خدمات حسابرسی ارائه نماید.

ماده ۸- مسئولیت صحت اطلاعات مربوط به وضعیت فعالیت مؤسسه و شرکای آن و سایر اطلاعات مربوط به موسسه حسابرسی معتمد که از طریق سامانه کدال یا به طرقی که سازمان اعلام می‌نماید، ارسال می‌گردد بر عهده هیئت‌مدیره مؤسسه حسابرسی معتمد می‌باشد و در صورت ارائه اطلاعات خلاف واقع، مشمول مفاد مقررات انضباطی ماده ۱۶ دستورالعمل مؤسسات حسابرسی معتمد خواهند شد.

ماده ۹- در صورت عدم رعایت مقررات این دستورالعمل توسط اشخاص حقوقی مشمول ماده ۱۰ دستورالعمل مؤسسات حسابرسی معتمد، مطابق مقررات انضباطی خود، به تخلفات آنها رسیدگی خواهد شد. همچنین در صورت عدم رعایت مقررات این دستورالعمل توسط مؤسسات حسابرسی معتمد، مطابق ماده ۱۶ دستورالعمل مؤسسات حسابرسی معتمد اقدام خواهد شد.

ماده ۱۰- این دستورالعمل در ۱۰ ماده و ۷ تبصره و یک پیوست در تاریخ ۱۳۹۱/۱۱/۲۸ به تصویب هیأت‌مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار رسید و در تاریخ‌های ۱۳۹۵/۰۹/۰۲، ۱۳۹۸/۱۱/۳۰ و ۱۳۹۹/۰۵/۱۵ اصلاح شد.

معیارهای تفصیلی امتیازدهی موسسات حسابرسی معتمد سازمان بورس و اوراق بهادار

جدول ۱: معیارهای تفصیلی ارزیابی شرکا

ردیف	شرح	حداکثر امتیاز	نحوه امتیاز دهی
۱	تعداد شرکا*	۹۰	به ازای هر شریک مزاد بر ۳ شریک، ۱۵ امتیاز (در صورتیکه کمتر از یکسال از ورود شریک گذشته باشد، از تاریخ ورود یا تغییر سمت به عنوان شریک، به نسبت مدت یکسال، امتیاز محاسبه می‌شود)
۲	ترکیب و درصد مالکیت شرکا	۲۰	- در صورتیکه حداکثر سهم‌الشرکه هر شریک ۳۴ درصد یا کمتر باشد؛ کل امتیاز - اگر حداکثر سهم‌الشرکه هر شریک بیشتر یا مساوی ۵۰ درصد باشد؛ صفر امتیاز - چنانچه حداکثر سهم‌الشرکه هر شریک بین ۳۴ درصد تا ۵۰ درصد باشد، به تناسب امتیاز
۳	سابقه کار مفید شرکا در حرفه حسابرسی بعد از اخذ مدرک کارشناسی	۱۵	میانگین امتیاز شرکا (امتیاز هر شریک: به ازای هر سال سابقه مزاد بر ده سال ۳ امتیاز)
۴	سابقه کار مفید شرکا در حرفه حسابرسی بعد از اخذ مدرک حسابدار رسمی	۲۵	میانگین امتیاز شرکا (امتیاز هر شریک: - در صورتیکه دارای ۷ سال سابقه یا بیشتر باشد ۲۵ امتیاز - کمتر از ۷ سال به تناسب مدت)
۵	ماندگاری شرکا در موسسه	۱۵	به ازای هر سال ماندگاری (از تاریخ آخرین ورود به موسسه) هر شریک ۰,۵ امتیاز و به ازای هر شریک حداکثر ۵ امتیاز
۶	سوابق تحصیلی شرکا	۲۰	میانگین امتیاز شرکا (امتیاز هر مقطع تحصیلی: کارشناسی حسابداری ۱۲، کارشناسی مرتبط ۵، کارشناسی ارشد حسابداری ۸، کارشناسی ارشد مرتبط ۴، دکترای حسابداری ۸، دکترای مرتبط ۴)
۷	شرکت‌درفعالیتهای خارج از موسسه: ۱-۷-۱- تدریس در دانشگاه‌ها ۲-۷-۲- شرکت در کارگروه‌ها، کمیته‌های حرفه‌ای، جامعه، بورس و ... ۳-۷-۳- تألیف کتب، ارائه مقالات و ... ۴-۷-۴- عضویت در مجامع حرفه‌ای داخلی و بین‌المللی	۱۵	- تدریس هر شریک ۲ امتیاز طی یک سال اخیر - هر کتاب ۵ امتیاز، هر مقاله ۲ امتیاز طی یک سال اخیر - شرکت هر شریک در کارگروه‌ها و کمیته‌ها ۲ امتیاز؛ طی یک سال اخیر - عضویت هر شریک در مجامع حرفه‌ای داخلی یا کارشناس رسمی بودن ۲ امتیاز، - عضویت هر شریک در مجامع حرفه‌ای خارجی ۳ امتیاز؛ طی یک سال اخیر
جمع امتیاز		۲۰۰	

*: مقصود از شریک، شریک مورد تایید کمیته پذیرش و نظارت بر موسسات حسابرسی معتمد سازمان بورس و اوراق بهادار است، در غیر این صورت به عنوان مدیر تلقی می‌گردد.

جدول ۲: معیارهای تفصیلی ارزیابی کارکنان موسسه

ردیف	شرح	حداکثر امتیاز	نحوه امتیاز دهی
۱	تعداد حسابداران رسمی غیرازشرکا	۲۵	هر حسابدار رسمی ۵ امتیاز
۲	تعداد مدیران، سرپرستان ارشد و سرپرست	۲۵	هر مدیر ۵ امتیاز
		۴۰	هر سرپرست ارشد ۴ امتیاز، هر سرپرست ۳ امتیاز
۳	تعداد حسابرسان ارشد و حسابرسان و کمک حسابرسان	۸۰	به ازای هر حسابرسان ارشد ۲ امتیاز، هر حسابرسان ۱ امتیاز، هر کمک حسابرسان ۰,۵ امتیاز
۴	سوابق تحصیلی کارکنان	۲۰	میانگین امتیاز کارکنان حرفه‌ای (امتیاز هر مقطع تحصیلی: کارشناسی حسابداری ۱۲، کارشناسی مرتبط ۵، کارشناسی ارشد حسابداری ۸، کارشناسی ارشد مرتبط ۴، دکترای حسابداری ۸، دکترای مرتبط ۴)
۵	سوابق کارمفید کارکنان بعد از دریافت مدرک کارشناسی	۶۰	به ازای هر ۲ سال سابقه هر نفر بعد از اخذ مدرک کارشناسی، ۰,۵ امتیاز
۶	ضریب ماندگاری وهمکاری کارکنان با موسسه	۳۰	به ازای هر سال ماندگاری هر نفر (مزاد بر ۲ سال از تاریخ آخرین ورود به موسسه) ۰,۵ امتیاز
جمع امتیاز		۲۸۰	

جدول ۳: معیارهای تفصیلی ارزیابی ساختار و سازمان موسسه

ردیف	شرح	حداکثر امتیاز	نحوه امتیاز دهی
۱	- بهره‌مندی از فضای کافی برای نگهداری مدارک و متناسب با خدمات و تعداد کارکنان - بهره‌مندی از سخت‌افزارها و نرم‌افزارهای مناسب، درجه اتکاء به سیستم‌های اتوماسیون اداری - نظام‌مندی اداره امور کارکنان شامل استخدام، طبقه‌بندی، آموزش، ترفیع و عزل - بهره‌مندی از تناسب منطقی کارکنان از نظر رده‌بندی آنها و تناسب تعداد کارکنان با کارهای حسابرسی	۲۲۰	به نسبت امتیاز کنترل وضعیت موسسات اعلام شده توسط جامعه/ یا بر اساس چک لیست بازدید از موسسه*
جمع امتیاز			۲۲۰

*: چک لیست بازدید از موسسه، به تصویب هیأت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار خواهد رسید.

جدول ۴: معیارهای تفصیلی ارزیابی تنوع ارائه خدمات، اطلاع‌رسانی و موقعیت در بازار حرفه‌ای

ردیف	شرح	حداکثر امتیاز	نحوه امتیاز دهی
۱	تنوع خدمات و ترکیب مناسب خدمات حرفه‌ای براساس نسبت ساعات مصرفی هر گروه به جمع ساعات مصرفی	۲۵	به ازای هر خدمت (بجز حسابرسی صورتهای مالی) که بیش از ۲ درصد از جمع ساعات مصرفی به آن اختصاص یافته، ۵ امتیاز
۲	موقعیت موسسه از نظر درآمدسالانه موسسه نسبت به سایر موسسات	۱۰	موسساتی که درآمد آنها معادل یا بیش از ۲ برابر میانگین درآمد سال قبل کل موسسات است، ۱۰ امتیاز، سایرین به تناسب
۳	تعداد شرکتهای مورد حسابرسی پذیرفته شده در بورس یا فرابورس، یا شرکتهای فرعی آنها (طی سال اخیر)	۳۰	به ازای هر شرکت بورسی و فرابورسی و فرعی آنها که گزارش آن از طریق حسابرس در سامانه کدال طی سال اخیر منتشر شده است ۳ امتیاز
۴	سابقه فعالیت موسسه	۱۰	به ازای هر سال ۱ امتیاز
۵	سال‌های عضویت موسسه بعنوان موسسه حسابرسی معتمد سازمان	۱۰	هر سال عضویت ۱ امتیاز از تاریخ آخرین پذیرش
۶	ارسال به موقع اطلاعات به سازمان	۱۵	ارسال به موقع دو پرسشنامه اخیر، کل امتیاز؛ هر روز تاخیر ۳ امتیاز منفی
جمع امتیاز			۱۰۰

جدول ۵: معیارهای تفصیلی ارزیابی کیفیت خدمات

ردیف	شرح	حداکثر امتیاز	نحوه امتیاز دهی
۱	کیفیت خدمات و گزارشات	۲۰۰	به نسبت امتیاز کنترل کیفیت کار دریافتی از جامعه یا بر اساس چک لیست بازدید از موسسه*
جمع امتیاز			۲۰۰

*: چک لیست بازدید از موسسه، به تصویب هیأت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار خواهد رسید.

جدول ۶: سوابق تخلفاتی موسسه (طی ۲ سال اخیر)

ردیف	شرح	حداکثر امتیاز	نحوه امتیاز دهی
۱	تذکر با درج در پرونده	(۲۰)	در ازای هر تذکر با درج در پرونده ۱۰ امتیاز منفی
۲	اخطار با درج در پرونده	(۳۰)	در ازای هر اخطار با درج در پرونده ۱۵ امتیاز منفی
۳	عدم پذیرش کار و قرارداد جدید	(۵۰)	در ازای هر تخلف منجر به رای "عدم پذیرش کار و قرارداد جدید" ۲۵ امتیاز منفی
جمع امتیاز(منفی)			-۱۰۰

جدول ۷: سوابق تخلفاتی شریک موسسه (طی ۲ سال اخیر)

ردیف	شرح	حداکثر امتیاز	نحوه امتیاز دهی
۱	تذکر با درج در پرونده	(۲۰)	در ازای هر تذکر با درج در پرونده به هر شریک ۱۰ امتیاز منفی
۲	اخطار با درج در پرونده	(۳۰)	در ازای هر اخطار با درج در پرونده به هر شریک ۱۵ امتیاز منفی
۳	عدم امکان تصدی سمت شریک و مدیر	(۵۰)	در ازای هر تخلف منجر به رای "عدم امکان تصدی سمت شریک و مدیر" برای هر شریک/مدیر ۲۵ امتیاز منفی
جمع امتیاز (منفی)			-۱۰۰